

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΖ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 6 ΜΑΪΟΥ 1939

ΑΡΙΘ. 18

ΕΠΙΘΕΣΙΣ

Ἐὰν θὰ ἐπεχείρει τις νὰ δώσῃ διὰ μιᾶς καὶ μόνῃς λέξεως τὸν χαρακτηρισμόν, ὁ ὁποῖος θὰ ἤρμοζεν εἰς τὴν στάσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν ὑπ' αὐτοῦ τηρηθεῖσαν κατὰ τὴν παρελθούσαν γενεάν θὰ ἦτο ἡ λέξις ἄμυνα. Ἄμυνα ἐναντίον τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἐπιδρομῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀναληφθῆ κατὰ τῆς χριστιανικῆς Ἀληθείας. Ἄμυναν ἐναντίον τῶν ἐκ μέρους τῆς «ἐπιστήμης» προσερχομένων ἐπιθέσεων, ἡ ὁποία δῆθεν εἶχεν ἀναλάβει νὰ καταστήσῃ τὸν Θεὸν ἄχρηστον διὰ τὴν ζωὴν καὶ νὰ ἀποδείξῃ πάντα τὰ χριστιανικὰ δόγματα ὡς εὐσεβεῖς τινὰς ἀπάτας, ἵνα τέλος ὁ ἄνθρωπος μείνῃ ἄνευ στηρίγματος καὶ ἄνευ ἔρματός τινος. Ἄμυναν ἐναντίον τῆς φιλοσοφίας, ἡ ὁποία ἀνέλαβε νὰ ἀπελευθερώσῃ (!) δῆθεν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πάντα ἠθικῶν χαλινῶν, ἵνα τὸν παραδώσῃ δούλον εἰς τὰς δόξας καὶ τὰ ἔνστικτα αὐτοῦ. Ἄμυναν τέλος ἐναντίον αὐτῶν τῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι, ἔκθαμβοι πρὸ τῶν καινοφανῶν τούτων δοξῶν μετὰ ἐπιπολαίου φανατισμοῦ καὶ ἐξαιρετικῆς σπουδῆς ἔστρεφον τὰ νῶτα πρὸς πᾶν ὁ,τι μέχρι τότε ἐθεωρεῖτο ὡς ἱερὸν καὶ ὁσιον. Ὁ χριστιανισμὸς δὲ διὰ τῶν ἀπομεινάντων εἰς αὐτὸν πιστῶν ἠναγκάζετο νὰ ἀμύνεται πολυμέτωπον καὶ ἐργαλέον ἀγῶνα.

Ἴδου ὁμως ὅτι ὁ χρόνος μιᾶς καὶ μόνον γενεᾶς ἤρκεσεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἵνα δοκιμάσῃ πλήρως τί ἐσήμαινεν ἡ ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν ἀπομάκρυνσις. Ἐγεύθη τὴν τραγικότητα τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ Θεοῦ τοῦ πατρὸς καὶ παντοκράτορος, διὰ τῶν ἀψύχων καὶ νεκρῶν εἰδώλων, τὰ ὁποῖα οἱ ἐν ὀνόματι «τῆς ἐπιστήμης» τῶν νεωτέρων χρόνων λαλοῦντες ἔθετον εἰς τὴν θέσιν Αὐτοῦ. «Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλοῦσιν». Οὐδεμία ἀπάντησις ἦτο δυνατὸν νὰ δοθῇ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸν ἀγωνιῶντα ἄνθρωπον.

Ὁ Θεὸς τῶν χημικῶν ἐργαστηρίων, ἐὰν ποτε ἐξήρχετο ἐξ αὐτῶν τοιοῦτός τις, ἔμενε ψυχρὸς καὶ ἀδιάφορος πρὸ τῶν θλίψεων καὶ τῶν ἀναγκῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐκαλοῦντο νὰ τὸν λατρεύσωσιν. Ὁ θάνατος τῶν προσφιλῶν των, ἡ ἀπώλεια τῆς περιουσίας των, τὸ ἀβέβαιον μέλλον των, ὀλόκληρος τέλος ἡ ζωὴ των ἦσαν πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα οὐδὲν οὗτος ἐδείκνυεν ἐνδιαφέρον. Ἀφ' ἑτέρου ἡ περιλάλητος φιλοσοφική, ἡ ἄνευ Θεοῦ ἠθική, οὕσα κατ' οὐσίαν νεωτέρα τις ἔκδοσις τοῦ ἀρχαίου γνωμικοῦ «πάντων μέτρον ἄνθρωπος», οὐδεμίαν ἠδύνατο νὰ δώσῃ βοήθειαν ὄχι μόνον εἰς τὰς φοβεράς ἐκείνας τῆς συγκρούσεως τῶν καθηκόντων στιγμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ εἰς ἀπλουστερα ἠθικὰ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν προβλήματα. Ἡ ἠθική τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ συνόλου κατεύθυνσις εἶχε καταστῆ ἀντικείμενον τῆς αὐθαιρεσίας ἐκάστου, ἀντὶ δὲ τοῦ θείου νόμου ποικίλαι διδασκαλῖαι καὶ «ἐντάλματα ἀνθρώπων» χωρὶς ἐσωτερικῆς τινος δυνάμεως, «φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα», ἐπετίθεντο ἐπὶ τῶν ἀσθενικῶν ὤμων τῶν ἀτόμων ὑπὸ μεγαλοσχημῶν «διδασκάλων» καὶ σοφῶν, οἱ ὁποῖοι ἔτι καὶ ἄκρω «δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά».

Ἡ πικρὰ πείρα τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν ὁποῖαν αὕτη ἐξηγόρασε δι' ἑκατομμυρίων ὄλων θυμάτων, ἠνάγκασε τὸν ἄνθρωπον νὰ στρέψῃ καὶ πάλιν τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀπαιτηθεὶς πρὸς στιγμήν εἶχεν ἀρχίσει ταχέως ἀπομακρυνόμενος. Διάνοιαι φωτειναί, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶχον ἐπιτρέψει νὰ ἐξαπατηθῶσιν ὑπὸ τῆς «κενῆς ἀπάτης», ὑψώνουσι νῦν στεντορεῖαν τὴν φωνὴν περὶ τῆς αἰωνίου ἀξίας τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, ὁ δὲ χριστιανισμὸς ἤρχισε νὰ μὴ περιορίζεται πλέον μόνον εἰς τὴν ἄμυναν τῆς διατηρήσεως τῶν ὅσων κέκτηται πιστῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργῇ ἐπίθεσιν πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἀπολεσθέντων. Καὶ ἡ ἐπίθεσις,

ἀποτελοῦσα τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς νέας χριστιανικῆς γενεᾶς, εὐτυχῶς διεξάγεται μετὰ πίστεως ἀκλονήτου ἐπὶ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐπιτυχίας εἰς ὅλα τὰ πεδία. Εὐτυχῶς δὲ τὰ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιητικά· καὶ οἱ πεισματωδέστεροι τῶν ἀντιπάλων ἤρχισαν καμπτόμενοι καὶ ἐπιτρέφοντες....

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΙ

II—Ἡ «καθιέρωσις» τῶν Λευϊτῶν εἰς τὸ λειτουργικὸν αὐτῶν ἔργον, 8,1-26: α') Ἐν τάξει Εἰσαγωγῆς ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἐπισημίας λυχνίας, 8,1-4. 1) Ἡ θέσις αὐτῆς, στ. 1-3· 2) Ἡ κατασκευὴ αὐτῆς, στ. 4. 6') Καθορισμὸς τῶν τυπικῶν διατάξεων τῆς καθιέρωσης τῶν Λευϊτῶν, 8,5-19: 1) Μετὰ τὴν Εἰσαγωγὴν, στ. 5, Πρῶτον μέρος τῆς τελετῆς: οἱ προκαταρκτικοὶ καθαρμοί, στ. 6-7 2) Δεύτερον μέρος τῆς τελετῆς: οἱ Λευῖται προσάγονται «ἐναντι τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου», φέροντες τὰ θύματα διὰ τὰς ἐπὶ τῆ περιστάσει θυσίας, στ. 8-9 3) Τρίτον μέρος: ἡ κυρία τελετὴ τῆς καθιέρωσης, στ. 10-15. 4) Ἀνακεφαλαίωσις τῆς ὑπηρεσιακῆς ἀποστολῆς τῶν Λευϊτῶν, στ. 16-19. 4) Ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ Ἀαρῶν «καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ» ἐπρόησαν «τοῖς Λευῖταις» κατὰ τὴν θείαν προσταγὴν, στ. 20 22.—γ') Διάρκεια τοῦ ὑπουργήματος τῶν Λευϊτῶν, 8,23-26: 1) ἡ ἡλικία τῆς ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῆς ὑπηρεσίας, στίχ. 23-25· 2) Λειτουργήματα τῶν Λευϊτῶν μετὰ τὴν ἀποχώρησίν των ἐκ τῆς κυρίως ἐνεργουῦς ὑπηρεσίας αὐτῶν, στ. 26.

III.—Ἡ ἐποχὴ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, 9,1-14: α') Ὁ ἐν τῇ τακτῇ ἡμέρᾳ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, 9, 1-5: Μετὰ τὴν Εἰσαγωγὴν, στίχ. 1, ἀνανέωσις τῶν παλαιῶν προσταγῶν τοῦ Θεοῦ (Πρόβλ. Ἐξ. 12, 2-3· Λευϊτ. 23, 5) περὶ τοῦ τακτικῶν ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, στ. 2-3· 2) Οἱ Ἰσραηλῖται ἐορτάζουσι τὸ δεύτερον Πάσχα εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Σινᾶ, στ. 4-5.—6') Ὁ ἑκτακτος ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, 9,6-14: 1) Ἡ αἴτησις τῶν ἐνδιαφερομένων πρὸς ἑκτακτον τέλεσιν τοῦ Πάσχα, ὡς κωλυθέντων νὰ ἐορτάσωσιν αὐτὸ ἐν τῇ τακτῇ ἡμέρᾳ, στ. 6-8. 2) Ὁ Θεὸς εὐδοκεῖ νὰ ἐορτάζωσι τὸ Πάσχα ἕνα μῆνα μετὰ τὴν τακτὴν χρονολογίαν ὅσοι εἴτε λόγῳ «νομικῆς ἀκαθαρσίας» εἴτε ἐπειδὴ ὠδοιπόρουσιν δὲν ἐώρτασαν αὐτό, 9-12 3) Τρομερὰ κύρωσις διὰ τοὺς ἀδικαιολογήτως ἀναβάλλοντας τὸν ἑορτασμόν, στ. 13. 4) Ὁ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα καὶ οἱ προσήλυτοι, στ. 14. (Πρόβλ. Ἐξ. 12, 48—49).

Δ' Σήματα ἐκκινήσεως καὶ στάσεως τῆς στρατιᾶς.

9,15—10,10

α') Τὸ πρῶτον σῆμα παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διδό-

μενον, 9, 15-23: 1) Ἀναδρομικὴ ἀνάμνησις (Πρόβλ. Ἐξ. 40,34) ὡς πρὸς τὴν στήλην τῆς νεφέλης καὶ τοῦ πυρός, στ. 15-16. 2) Τρόπος καθ' ὃν ἡ διπλῆ αὐτὴ στήλη ἐκάνοιζε τὴν ἐκκίνησιν καὶ τὴν στάσιν τῆς Ἰσραηλιτικῆς στρατιᾶς, στ. 17-23.—6') Τὸ δεύτερον σύνθημα διδόμενον διὰ τῶν σαλπύγγων, 10, 1 10: 1) Δικταγὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς κατασκευὴν τῶν σαλπύγγων, στ. 1-2. 2) Τὰ διάφορα σαλπίσματα καὶ ἡ σημασία αὐτῶν, στ. 3-10.

E. I. K.

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

Δὲν ἀποτελεῖ παραφωνίαν πρὸς τὸ ἐκδηλωθὲν τελευταίως πνεῦμα συνεννόησεως μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ παροῦσα ἀπάντησις εἰς ἄρθρον τοῦ Observatore Romano, ἐφ' ὅσον ἡ ἀληθὴς καὶ σταθερὰ ἔνωσις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἴτε ὡς άτομων, εἴτε ὡς ομάδων, οὐδέποτε δύναται νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀποκρύψεως τῆς ἀληθείας. Φρονοῦντες ἀντιθέτως, ὅτι ἡ ἀλήθεια πάντοτε σώζει, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν ἀνακριβειῶν τινῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγράφησαν εἰς τὸ φύλλον τῆς 10ης Δεκεμβρίου παρ. ἔτους τοῦ ἐπισήμου ὄργανου τοῦ Βατικανοῦ καὶ ὁμοίαι τῶν ὁποίων ἐλπίζομεν ὅτι, ὑπὸ τὴν νέαν κατεύθυνσιν, ἦν ἤρχισεν ἀκολουθοῦσα ἡ Ἁγία Ἐδρα, δὲν θὰ ἴδωσι τὸ φῶς εἰς τὸ μέλλον.

Ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 950ῆς ἐπετείου τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ρώσων εἰς τὸν Χριστιανισμόν, περὶ τῆς ὁποίας, ἡ «Ἐκκλησία» εἶχεν ἐν καιρῷ σημειώσει τὰ πρόποντα. Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου ὁ κ. Ἀλμπαν, ἀφ' οὗ δι' ὀλίγων ἀνασκοπεῖ τὴν ἱστορίαν τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Ρωσσίᾳ, εἰσέρχεται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν αἰτίων τῆς ἐκρήξεως τοῦ μπόλσεβικικοῦ κινήματος, σχετιζομένων, κατὰ τὸν ἄρθρογράφον, πρὸς τὸ ἐορταζόμενον γεγονός κατὰ τοῦτο, καθ' ὅσον ὡς μοναδικὴ αἰτία ἐκρήξεως τοῦ μπόλσεβικικοῦ κινήματος καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ μπόλσεβικισμοῦ θεωρεῖται ὑπ' αὐτοῦ τὸ μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας σχίσμα! Ἀποτέλεσμα τούτου, κατ' αὐτόν, ἦτο ὅτι ἡ Ρωσσία, ὡς λαβοῦσα τὸν Χριστιανισμόν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου, ἠκολούθησεν αὐτὸ εἰς τὴν ἔναντι τῆς Ρώμης πολιτικὴν του, οὕτω δὲ ὁ Καθολικισμὸς ἔμεινεν ἄγνωστος εἰς τὸν ρωσικὸν λαόν, μὴ καταστάσεως δυνατῆς τῆς ἰδρύσεως μιᾶς μεγάλης Ρωσικῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὁποία «θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σώσῃ τὸν τόπον ἀπὸ τοῦ Μπόλσεβικισμοῦ». Ἴνα ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα τοῦτο, κατὰ τὴν σύντομον ἀνασκόπησιν τῶν ἱστορικῶν δεδομένων ἐπιχειρεῖται ἡ παρερμηνεία τῶν πραγματικῶν γεγονότων καὶ ἡ σύμφωνος πρὸς τὴν ἄποψιν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐμφάνισις αὐτῶν.

Οὕτω τὰ πρῶτα σπέρματα τοῦ σχίσματος, θεωροῦνται ὡς ριφθέντα ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι, διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους πρωτεύουσος καὶ διὰ τῆς ἐξασθενήσεως τῆς πολιτικῆς σημασίας τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου τῆς Ρώμης, ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐνῶ «θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης» ἀπέβη ὄργανον τῶν Αὐτοκρατόρων. Καὶ

ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸ τελευταῖον, τὸ ἂν δηλαδὴ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀπέβη τυφλὸν ὄργανον τῶν Αὐτοκρατόρων, τὸ ἀπέδειξε τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Ὁρθοδοξία, κατώρθωσαν ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας νὰ ζήσωσι καὶ μετὰ τὴν κατὰ λυσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ν' ἀντιταχθῆ ἡ πολλὰκις καὶ νὰ ἐπιβλήθῃ ἐπὶ τῆς Πολιτείας, προκειμένου περὶ μέτρων λαμβανόμενων κρατικῆ πρωτοβουλία καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἀντιτιθεμένων.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὸ ποῖα εἶναι τὰ πρῶτα σπέρματα τοῦ σχίσματος, ταῦτα κατὰ τὴν ἀμερόληπτον ἱστορίαν, εἶναι πολὺ παλαιότερα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἢ τὰ ἡδύνατο τις νὰ εἴπῃ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀκόμη, συνιστάμενα εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ λεγόμενου Ἑλληνικοῦ καὶ Λατινικοῦ πνεύματος, ἡ ὁποία ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων (πρὸς τὴν περὶ τοῦ Πάσχα ἑριδα) ἤρξατο ἐκδηλουμένη ἕνα καὶ ἡμισὶ αἰῶνα πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἡ ὁποία οὐδέποτε θὰ ἐλάμβανεν οἰανδήποτε σημασίαν, ἔαν ὁ θρόνος τῆς Ρώμης παρὰ πᾶν δικαίωμα δὲν ἤρχιζεν ἀξιών, ὅπως οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι εἶναι ἄπλοϊ «ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης».

Εἶναι δὲ ἀντικρως ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀποτελεῖ κατάφορον παραγνώρισιν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι «ὁ Ρωσικὸς Χριστιανισμὸς ἐγένετο τὸ πλέον εὐνοϊκὸν ἔδαφος διὰ τὸν καισαροπαπισμὸν», ὄντος τοῖς πᾶσιν γνωστοῦ, ὅτι μέχρι τοῦ Πέτρου τοῦ Μεγάλου μᾶλλον κηδεμονία τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς Πολιτείας ὑπῆρχε, ἐκδηλουμένη καὶ συμβολικῶς κατὰ τὰς μεγάλας χριστιανικὰς τελετάς, καθ' ὅς ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας περὶ ἡδύνη ἀπὸ τῶν ἡνίων τὸ ὑποζύγιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέβαιναν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Νομίζομεν ἀφ' ἑτέρου ὅτι φράσεις ὡς «ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Βυζαντίου εἶχε διαφθαρεῖ μέχρι μυελοῦ ὀστέων, ἀλλ' ἦτο προτιμώτερος τῆς πολυθείας, διότι ἦτο πλησιέστερος πρὸς τὴν ἀλήθειαν (σημ. συντ. ἐκπροσωπούμενην ὑπὸ τῆς Ρώμης) ἢ εἰδωλολατρεία τῶν ἀρχαίων Σλαύων», οὐδέποτε πρέπει νὰ εὐρίσκωσι θέσιν εἰς στήλας ἐπισήμων ὁργάνων Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ ἐκφεύγῃσι τῷ καλῶς συγγραφέντων ἀνηκόντων εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις κατὰ τὴν ἀκριβῶς ἀντίστοιχον πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου ἐν Ρωσσίᾳ διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ περιόδον, εἶναι ἀρκούντως γνωστή, οὔσης ἀρχῆς τῆς ὑπομνήσεως τῶν ὀνομάτων δύο μόνον Παπῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης, τοῦ Ἰωάννου τοῦ ΙΑ' καὶ Ἰωάννου τοῦ ΙΒ'.

Τέλος ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐνδεχομένην ἐξέλιξιν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας «ἐὰν πρὸ 950 ἐτῶν ἠσπάζετο αὕτη ἀπ' εὐθείας τὸν Καθολικισμὸν» ταύτην βεβαίως μόνον ὁ Πανογνώστης Κύριος δύναται νὰ τὴν γνωρίζῃ. Τὸ ἐνδεχόμενον ὅμως νὰ εἶχεν ἐν τῷ μεταξύ ὑποστῆ τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία καὶ αἱ λοιπαὶ χῶραι ἐκ τῶν ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους προεκάλεσεν ἡ Διαμαρτύρησις τοῦ Λουθήρου καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων εὐτυχῶς προεφυλάχθησαν, οὐ μόνον ἡ Ρωσσία, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ὀρ-

θόδοξοι χῶραι, δὲν ἀποκλείεται ἐντελῶς. Πάντως τὸ συμπέρασμα, εἰς τὸ ὁποῖον καταλήγει ὁ ἀρθρογράφος τοῦ Observatore Romano, κατὰ τὸ ὁποῖον, ἔαν ἡ Ρωσσία εἶχεν ἐξ ὑπαρχῆς ἀσπασθῆ τὸν Καθολικισμὸν «ἀσφαλῶς ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐβοήθει τὸν Ρωσικὸν λαόν, ἵνα ἀντιδράσῃ κατὰ τοῦ Μπολσεβικισμοῦ», δὲν εἶνε τόσον βέβαιον, ἀφοῦ, χωρὶς νὰ ἐπιχαίρωμεν ἐπὶ τοῖς δεινοῖς τῶν ἀδελφῶν Χριστιανῶν, ἐκρήξεις κομμουνιστικῶν ἐπαναστάσεων δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν οὐ μόνον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ρωσσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν καθολικαῖς χώραις, ἐν ταῖς ὁποῖαις ὁ κομμουνισμὸς δὲν ἐπεκράτησεν, ὅχι τόσον λόγῳ τῆς δυνάμεως τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἐπεμβάσεως ἐτέρων ἱστορικῶν παραγόντων. Ἡμεῖς εὐχόμενοι «ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται» πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἐπὶ τούτῳ μόνον χαίρομεν, ὅτι τὰ διὰ τῶν ἐργασιῶν κομμουνιστικῶν ἐπαναστάσεων ἐπελθόντα ἐπὶ τοὺς λαοὺς δεινά, ἡ Θεία Πρόνοια, ἡ γνωρίζουσα τὰ κακὰ εἰς ἀγαθὰ μετατρέπειν, ἐχρησιμοποίησεν ἤδη πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρὰ τῷ Ρωσικῷ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις λαοῖς.

Εἴθε δὲ τὸ αἷμα τοῦ πλήθους τῶν νέων τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτύρων, τὸ ὁποῖον ἐλίπανεν ἐκ νέου τὴν αἱματόβρεκτον φυτείαν, νὰ ἐπισπᾷ τὴν ἀπὸ Κυρίου ἐπὶ πάντας εὐλογίαν καὶ τὴν ἐν τῷ ὀνόματι Του ἔνωσιν.

Ἡ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΚΑΡΠΟΥ ΣΥΚΗΣ ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΙΓ'.

(Λουκ. ΙΓ' 69)

Ὁραῖος καὶ περικαλλὴς εἶνε ὁ ἀμπελῶν, κατὰ φύσιν ἐκ πολλῶν δένδρων. Χαίρει ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς θέας τοῦ ἀμπελῶνος ἢ παντὸς ἄλλου χώρου ἐν ᾧ κελαρύζει τὸ ὕδωρ καὶ ὁ φλοῖστος καὶ εἶνε πεφυτευμένα δένδρα ὑψίκομα, ποικίλοις ἀνθεσι κατηγλαυσμένα καὶ φύλλοις ἀειθαλέσι ὠραϊζόμενα ἐξ ὧν πᾶς τις ἀποδράσεται τὸ ἄρεστόν καὶ θυμῆρες. Τὰ δένδρα, καλλιεργούμενα ἐν μέσῳ ρεόντων καθαρῶν ὑδάτων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀτμόσφαιραν ἀρωματίζουν καὶ φαιδρύνουν τὴν ὄρασιν καὶ ἀνυψώνουν τὸν νοῦν εἰς τὸν Δημιουργὸν τοῦ καλοῦ, τὸν Θεόν. Πόσον ὠραῖος εἶνε ὁ τόπος οὗτος!

Τὰ δένδρα, ὡς ἡ συκὴ, ὑπάρχουν καὶ ἀναπτύσσονται κατὰ τοὺς φυσικοὺς καὶ ἀναγκαίους νόμους, οὓς ἔθεσεν ὁ Δημιουργός. Ὅταν καλλιεργηθῶν ἐπιμελῶς καὶ καλῶς τὰ φύσει καρποφόρα δένδρα φέρουν τοὺς φυσικοὺς καρπούς· ὅταν δὲ ἀμεληθῶν μένουν ἀκαρπα ἢ ξηραίνονται καὶ ἐξαφανίζονται. Τὰ δένδρα καὶ φυτὰ ἀναπτυσσόμενα γίνονται ὠφέλιμα εἰς τὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν καρπῶν τῶν οὐδένα ἄλλον σκοπὸν ἔχουν.

Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται ἐλευθέρως, διότι εἶνε εἰκόνες καὶ ὁμοιώματα τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶνε, ὡς τὰ φυτὰ καὶ ζῶα, στάσιμοι. Οἱ ἄνθρωποι ἐλευθέρως ἐργαζόμενοι προοδεύουν καὶ δημιουργοῦν κόσμον

πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν· δημιουργοῦν οἰκογένειαν, κοινωνίαν, πολιτείαν καὶ πατρίδα· τέχνας καὶ ἐπιστήμας, βαδίζοντες πρὸς τὴν τελειότητα. Βεβαίως ἀγωνίζονται οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἤρανο νίκας καὶ ἔστησαν τρόπαια, προάγοντες τὸ κράτος τῆς διανοίας καὶ τοῦ λόγου ἐπὶ τοῦ κράτους τῆς φύσεως. Τοῦτο ἐξύμνησαν ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι.

Ἡ Σοφοκλῆς ὁμιλεῖ περὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ποντοπόρου, τοῦ ἐργαζομένου τὴν γῆν, ἐπινοοῦντος τέχνας παντοίας, ἰδρύνοντος τὴν κοινωνικὴν τάξιν διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ φρονήματος καὶ τῶν νόμων τοῦ «παντοπόρου», τοῦ «ὑπ' οὐδὲν ἀπόρου» ἀνθρώπου, τοῦ μόνου θάνατον μὴ δυναμένου ν' ἀποφύγῃ (Ἀντιγ. στιχ. 332 367 πρβλ. καὶ Ὅρατ. Ὁδῶν Βιβλ. Α' Ὁδὴ 3 στιχ. 28 καὶ ἐξῆς). Διὰ τοιούτου ἀγῶνος δημιουργεῖται ὁ πνευματικός, ὡς εἰπεῖν, ἀμπελὼν ὅστις εἶνε ὠραιότερος τοῦ φυσικοῦ, διότι εἶνε ἀποτέλεσμα τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτω δημιουργεῖται ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς τῶν ἐθνῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ἀληθὴς πολιτισμὸς δὲν εἶνε μόνον ἡ προαγωγή τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν· εἶνε ἡ πνευματικὴ μόρφωσις καὶ ἡ ἠθικὴ διαπαιδαγώγησις τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ ἡ οἰκονομικὴ εὐημερία. Οἱ ἄνθρωποι τελευταίως ἀνέπτυξαν τὰς ἐπιστήμας καὶ ἠρεύνησαν τὴν φύσιν καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς, ἀλλ' ἠδιαφόρησαν περὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτως ἐπικρατεῖ ἡ ὕλη· ἐπικρατεῖ ἡ ἀδικία καὶ ἀνομία καὶ πᾶσα κακία. «Ἡ δὴν δύναμις νικά τὸ δίκαιον». Οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι καθ' ἑαυτούς, ἀλλὰ καὶ Κράτη ἀκόμη ἀτυχῶς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἔχουν, ὡς σημαίαν τῶν ἐνεργειῶν των. Ταῦτα ἀνέπτυξαν τινὲς τῶν ἀρχαίων καὶ τελευταῖον ὁ Νίτσε, τοῦ ὁποῦ ἰδεώδες εἶνε ὁ λεγόμενος «ὑπεράνθρωπος», μὴ ἐνδίδων εἰς τὸν οἶκτον. εἰς τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ πατῶν ἐπὶ τῶν πτωμάτων διὰ ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερον.

Εἰδεχθῆς θεωρία! θριαμβεύουν, οὐχὶ οἱ ἐνάρετοι καὶ οἱ καλλίτεροι, ἀλλ' οἱ ἰσχυροὶ καὶ ἀρπαγες. Οὕτω λέγεται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ περὶ τοῦ Ἰσραήλ. «Αἱ χεῖρες τοῦ ἐνὸς ἐπὶ πάντων καὶ πάντων ἐφ' ἐνὸς» (Γεν. 1στ', 11).

Ἄλλ' ἡ τοιαύτη κατάστασις εἶναι ἥκιστα ἀληθῆς πολιτισμὸς· εἶνε ἀγρία κατάστασις. Ἐποχὴ βαρβαρότητος. Ποῦ εἶνε καὶ αὐτὴ ἡ ὑλικὴ εὐτυχία, τὴν ὁποίαν ἐπαγγέλονται; Ποῦ εἶνε ἡ εἰρήνη καὶ ἀλληλεγγύη τῶν ἀνθρώπων; Πανταχοῦ ἀκούεται ἡ κραυγὴ, ὅτι ὁ κόσμος δυστυχεῖ, κάκοδαιμονεῖ. Ποῖον τὸ αἷτιον; Ἡ μονομερὴς ἀνάπτυξις τῆς ὕλης ἐπὶ βλάβῃ τῆς πνευματικότητος· homo homini lupus. Καταγοῦνται αἱ ἠθικαὶ ἀρχαί, ὡς ἡ οἰκογένεια, ἰδιοκτησία, θρησκεία πατρίς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τούτων ἀνιδρύεται ἡ ἀναρχία καὶ ἡ δουλεία τῶν παθῶν, ἡ τυραννία. Πανταχοῦ ἐπέρχεται καταστροφή, ἐρημία. Solitudinem faciunt, pacem appellant. Μόνα τὰ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ἡ ὕλη δὲν σώζουν τὰ ἔθνη. Τὰ ἰσχυρὰ οἰκονομικῶς ἔθνη κατέπεσον καὶ ἐξηφανίσθησαν, διότι ἦσαν ἀδίκαι καὶ ἀνήθικαι. «Οὐ σώζουσι θησαυροὶ λαὸν ἀνόμων, λέγει ὁ σοφὸς Σολομών, δικαιοσύνη ρύσεται ἐκ θανάτου». Ἐλευθερία καὶ Ἰσονομία ἀ-

κούεται πανταχοῦ καὶ πανταχοῦ βασιλεύει ἀναρχία καὶ ἀνομία.

Ἡ ἀθλιότης ἄρα καὶ δυστυχία εἰς τὰ ἔθνη εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἠθικῆς κρίσεως καὶ οὐχὶ τῆς οἰκονομικῆς. Ὁ Χοῦβερ, Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἔγραψεν. «Ἀπαραίτητον εἶνε νὰ ἐτηρεασθῇ γενικώτερον τὸ πνεῦμα τῶν συγχρόνων πρὸς τὸν ὄψιν τῶν ἠθικῶν βάσεων τοῦ πολιτισμοῦ... Πρέπει νὰ καταπέσῃ ἡ ἡγεμονία τῆς ὕλης. Ἡμεῖς χαρακτηρίζομε τὸν πολιτισμὸν μας. Ἡ σωματικὴ ἀπόλαυσις καὶ ἡ ὑλικὴ εὐημερία δὲν πρέπει ν' ἀποτελοῦν τὸν ὕψιστον καὶ μοναδικὸν σκοπὸν. Ἄς συμβουλευθῶμεν τὴν ἱστορίαν, τὸ βαθύτερον ἴσως δίδαγμα τοῦ μᾶς παρέχει, εἶνε ὅτι μόνον τὸ πνεῦμα τῆς δικαιοσύνης εἶνε ἱκανὸν νὰ ἐξυψώσῃ τὰ Κράτη καὶ ὅτι ἡ λησμοσύνη ἢ ἡ παράλειψις τοῦ πνεύματος τούτου, τὰ συντρίβει καὶ ὀδηγεῖ εἰς τὴν παρακμὴν». Μεγάλοι ἀλήθειαι!

Πῶς θ' ἀναπτυχθῇ καὶ σωθῇ ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς; Διὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τῆς καθαρᾶς καὶ ἀνοθεύτου, θρησκείας πνευματικῆς καὶ ζωογόνου καὶ καλλικάρπου, διότι πρῶτιστον στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ, ἡ βᾶσις ἅμα καὶ κορὸν αὐτοῦ, εἶνε ἡ ἠθικὴ εὐεξία, ἀνευ τῆς ὁποίας οὔτε νὰ παραχθοῦν δύνανται ἡ ὑλικὴ εὐημερία καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις, οὔτε, κατορθωθεῖσαι, νὰ συντηρηθοῦν, ἐὰν τὸ ἔθνος ἔκεινο, τὸ ὁποῖον ἔφθασεν εἰς ὑλικὴν καὶ πνευματικὴν ἀκμὴν, ὀλιγορήσῃ τῆς ἀρετῆς.

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἀνεμόρφωσε καὶ ἀναμορφώνει τὰ ἔθνη καὶ προάγει εἰς τὸν ἀληθῆ σκοπὸν καὶ προορισμὸν. Ὁ Κύριος λέγει· «τίνοι ὁμοιώσω τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; Ὁμοία ἐστὶ ζύμη ἢ λαβούσα γυνὴ ἔκρουσεν εἰς ἀλεύρον σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον» (Λουκ. 13', 20). Κατὰ τοὺς θείους λόγους ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ζωὴ εἶνε ὅ,τι ἡ ζύμη διὰ τὸ ἀλεύρον· ζυμώνει καὶ ἀναπλάττει ἐσωτερικῶς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν ἐμφορηθοῦν οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, θὰ βαδίσουν εἰς τὴν πρόοδον καὶ θὰ εὐημερήσουν τὰ ἔθνη καὶ ἡ ἀνθρωπότης. Ἡ ἐνέργεια τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἶνε ἀληθῶς μυστηριώδης, ὡς εἶνε ἡ ἀνάπτυξις τῶν δένδρων. «Οὐκ ἔρχεται ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως» (Λουκ. 13', 20). Δυστυχῶς «ἐν τῷ καθυδύνει τοὺς ἀνθρώπους» (Ματθ. 13', 25) εἰσέρχεται τὸ πονηρὸν πνεῦμα καὶ ῥίπτει ζιζάνια, τὰ ὁποῖα, ἀξανάνομα, καταστρέφουν τὸν ἀγαθὸν σπέρμα τοῦ σίτου. Οὕτω δὲ οἱ ἄνθρωποι γίνονται, ὡς ἡ συκῆ, ἄκαρποι ἢ φέρουν καρποὺς ξηροῦς καὶ δηλητηριώδεις. Ὁ ἀμπελὼν τοῦ Κυρίου τότε καρποφορεῖ ὄμφρακας ἢ καὶ ἀκάνθας, εἰς ξηρασίαν ἀποκειμένας καὶ εἰς κῆσιν ἐπιτηδείους. (Ἡσαΐα ε', 1 καὶ ἐξ.) Καὶ συμβαίνει τότε, φεῦ! ὅ,τι ὁ Ἱερεμίας θρηνῶν ἔλεγε· «καὶ ἀνέτειναν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ὡς τῶνον· ψεῦδος καὶ οὐ πίστις ἐνίσχυσαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐκ κακῶν εἰς κακὰ ἐξήλθοσαν καὶ οὐκ ἔγνωσαν, φησὶ Κύριος. Ἐκαστος ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτοῦ φυλάξασθε καὶ ἐπ' ἀδελφοῖς μὴ πεποιθῆτε, ὅτι πᾶς ἀδελφὸς πτέρην πτεροῖε καὶ πᾶς φίλος δολίως πορεύεται» (Ἱερεμ. 9', 1 καὶ ἐξ.)

Ἄλλὰ «θαρσεῖν χοῦ ταχ' αὐριον ἔσει' ἄμεινον. Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες» (Θεόκριτ. 4,41).

† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗ
ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ ΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙ ΤΗ, ΤΡΙΑΚΟΣΙΟΣΤΗ, ΕΠΕΤΕΙΩ, ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

[3]

Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότερον ἔργον τοῦ Κριτοπούλου εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος Ὁμολογία αὐτοῦ, ἧς τὴν σύνταξιν ἤρξατο ἤδη ἐν Ἀγγλία ὡν καὶ συνεπλήρωσεν ἐν Ἐλμστάδῃ τῆς Γερμανίας. Ταύτην, κατ' αἴτησιν τῶν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς πόλεως ταύτης θεολόγων, ἐπέδωκεν αὐτοῖς, ἐπιδιώκων διὰ τῆς ἐν αὐτῇ ἐκθέσεως τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ὅπως ἀρ' ἐνός μὲν καταδείξῃ τὸ ἐν πολλοῖς σύμφωνον Ὁρθοδοξίας καὶ Προτεσταντισμοῦ καὶ δημιουργήσῃ οὕτω τὴν βάσιν καὶ προϋπόθεσιν πρὸς προσέγγισιν καὶ συνεννόησιν καὶ μελλοντικὴν ἔνωσιν αὐτῶν, —διὸ καὶ ἔγραψεν ὑπὸ εὐμενὲς πρὸς τὸν Προτεσταντισμὸν πνεῦμα, —ἀφ' ἐτέρου δὲ διαδώσῃ καὶ ἐμπεδώσῃ μεταξὺ τῶν ἀγνοούντων Διαμαρτυρομένων τὴν περὶ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας γνῶσιν καὶ καλὴν ὑπόληψιν καὶ προπαγανδίσῃ ὑπὲρ αὐτῆς, συντελέσας οὕτω μεγάλως εἰς τὴν τροποποίησιν τῶν παρ' αὐτοῖς ἐπικρατουσῶν ἐσφαλμένων δοξασιῶν καὶ προκαταλήψεων περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κριτόπουλος διαιρεῖ τὴν ἑαυτοῦ Ὁμολογίαν εἰς 23 κεφάλαια, ἐν οἷς μετὰ τὸ προοίμιον πραγματεύεται περὶ τῶν ἐξῆς: α) Περὶ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, β) Περὶ δημιουργίας, γ) Περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς οἰκονομίας, δ) Περὶ τῆς προγνώσεως, ε) Περὶ μυστηρίων, στ) Περὶ ἐντολῶν, ζ) Περὶ Ἐκκλησίας, η) Περὶ ἁγίου μύρου, θ) Περὶ τοῦ Κυριακοῦ δείπνου, ι) Περὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ τελούντων, ια) Περὶ ἱερουσύνης, ιβ) Περὶ γάμου, ιγ) Περὶ εὐχελαιίου, ιδ) Περὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεων, ιε) Περὶ ἁγίων εἰκόνων, ιστ) περὶ ἁγίων λειψάνων, ιζ) Περὶ ἐπικλήσεως τῶν ἁγίων, ιη) Περὶ νηστείας, ιθ) περὶ μοναχῶν, κ) περὶ τοῦ εὐχεσθαι ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, κα) περὶ τοῦ εὐχεσθαι κατὰ ἀνατολάς, κβ) περὶ τοῦ μὴ κλίνειν γόνυ ἐν Κυριακῇ καὶ καθ' ἑλλην τὴν Πεντηκοστήν, καγ) περὶ καταστάσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὰ ὀρθόδοξα δόγματα ἐκτίθησιν ὀρθῶς ὁ Κριτόπουλος, ἀνευρίσκων ἄμα καὶ ὑποδηλῶν καὶ ἱκανὰς δογματικὰς διαφορὰς μεταξὺ Ὁρθοδοξίας καὶ Προτεσταντισμοῦ, πλὴν ὅμως δὲν ἐξαίρει καὶ πάσας τὰς μεταξὺ αὐτῶν ὑφισταμένας διαφορὰς, οὐδ' ἀσκεῖ φανεράν πολεμικὴν κατὰ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, περὶ οὗ, δι' εὐνοήτους λόγους, ἐκφράζεται μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ λεπτότητος, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ διαφορουμένων, πρὸς τούτοις δ' ἐν τοῖς ζητήμασι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μυστηρίων καὶ τῶν δευτεροκανονικῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης ἐκφρά-

ζεται οὕτως ἀνεπιτυχῶς, ὥστε νὰ γεννᾷ ὑπονοίας προτεσταντικῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιδράσεως. Πρὸς ἐρμηνείαν τούτου δέον, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν κυρίως τὰ ἐξῆς: πρῶτον, ὅτι αἱ περὶ ὧν πρόκειται δύο ἀπόψεις τοῦ Κριτοπούλου περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μυστηρίων καὶ τῶν δευτεροκανονικῶν βιβλίων κυκλοῦνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας καὶ ἰδιαίτατα παρὰ τῷ Ἰωάννῃ Δαμασκηνῷ ἢ πρῶτῃ καὶ παρ' αὐτῷ τε καὶ τῷ Μεγάλῳ Ἀθανασίῳ καὶ τῷ Ἱερωνύμῳ ἢ δευτέρῃ, οὓς κατ' ἐξοχὴν φαίνεται ἀκολουθήσας ὁ Κριτόπουλος, ἢ δ' Ἀνατολικῆ Ἐκκλησία ἐξ ἄλλου δὲν εἶχε μέχρι τότε ἐπισήμως ἀποφανθῆ ἐπὶ ζητημάτων τεθέντων κυρίως διὰ τῆς Διαμαρτυρήσεως, οὕτε ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία εἶχεν ἐρευνήσει βαθύτερον καὶ καθορίσει ἐπακριβῶς πάντα τὰ σημεῖα ἐπαφῆς καὶ διακρίσεως Ὁρθοδοξίας καὶ Προτεσταντισμοῦ· δεύτερον, ὅτι ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου ἀνὰ τὰς Διαμαρτυρομένης Ἐκκλησίας ἀποδημίας τοῦ Κριτοπούλου ἦτο, ὡς προείπομεν, νὰ προσελύθῃ τοῦς Διαμαρτυρομένους πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν προπαρασκευάζων τὸ ἔδαφος πρὸς τινὰ μελλοντικὴν συνεννόησιν καὶ, εἰ δυνατόν, ἐκκλησιαστικὴν ἔνωσιν μετ' αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐπέβαλεν αὐτῷ, διὰ λόγους σκοπιμότητος, νὰ παρουσιάσῃ ἐν τῇ Ὁμολογίᾳ τοῦ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ὑπὸ τὴν μᾶλλον ἡπίαν μορφήν αὐτῆς καὶ ὡς δυναμένην νὰ προσεγγίσῃ καὶ συμβιβασθῇ πῶς πρὸς τὴν τῶν Διαμαρτυρομένων, δι' ὀρισμένων βεβαίως ὑποχωρήσεων αὐτῶν, χωρὶς νὰ προσβῇ καὶ εἰς εἰδικὴν καὶ βαθεῖαν ἐξέτασιν καὶ ἔλεγχον ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου τῶν προτεσταντικῶν διδασκαλιῶν, ἃς ἐμμέσως μόνον καὶ συγκεκαλυμμένως ἀναίρει· τρίτον, ὅτι πρὸς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ἑλλην ψυχολογικὴ κατάστασις καὶ ἐν γένει αἱ ἰδιάζουσαι συνθήκαι, ὑφ' ἃς εὐρέθη ὁ ὀρθόδοξος Ἕλληνας ἐν μέσῳ τῆς θρησκευτικῆς ἀλληλοσπαρασσόμενης τότε χριστιανικῆς Δύσεως, ἔρημος καὶ καταδικωμένος ὑπὸ τῶν ἐπιθρομβουλομένων ἐλόκληρον τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν Παπικῶν καὶ Ἰσπερούμενος τῶν πάντων, φορέως δὲ καὶ ἀπόστολος καὶ κήρυξ τῆς ἀγνωσμένης καὶ πικριλαχῶς διαβαλλομένης διδασκαλίας τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας. Διὰ τοὺς λόγους κυρίως τούτους ἡ Ὁμολογία τοῦ πρὸ πάντων φέρει χαρακτηριστὰ θετικόν, πληροφορικόν καὶ εἰρηνικόν, καὶ οὐχὶ ἀντιρρητικόν καὶ πολεμικόν, εἶναι δὲ γεγραμμένη ἐξ ἐπιστημονικῆς θεολογικῆς ἐπόψεως καὶ ἐν γλώσσῃ μεμετρομένη καὶ φιλικῇ καὶ μετὰ πολλῆς λεπτότητος καὶ φειδοῦς ἐναντι τῶν φιλοξενούντων καὶ πολλὰς τιμὰς ἀπονεμόντων αὐτῷ Διαμαρτυρομένων, χωρὶς ὅμως τοῦτο νὰ σημαίνει καὶ εἴσοδον ἐν αὐτῇ προτεσταντικῶν δοξῶν. Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, θὰ ἐκινδυνεύομεν νὰ ἐγκληθῶμεν ὡς ἀδικούντες τὸν Κριτόπουλον, ἐὰν πρῶτον μὲν τὴν περὶ μυστηρίων καὶ δευτεροκανονικῶν βιβλίων διδασκαλίαν αὐτοῦ ἠθέλομεν χαρακτηρίσει ὡς ἐπηρεασθεῖσαν ἐκ μέρους τῶν Διαμαρτυρομένων καὶ οὐχὶ ἐκ μέρους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Διδασκάλων, ἐφ' ὅσον μάλιστα εἶναι ἀναμφισβή-

1. Βλέπ. Ἰω. Ν. Καρμίρη, Ὁρθόδοξια καὶ Προτεσταντισμός, τόμ. Α', Ἀθήναι 1937 σ. 148 κ. ἐξ., 156 κ. ἐξ.

τητον, ὅτι πᾶσαν διδασκαλίαν του οὗτος ἀντλεῖ παρὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θεολογίας καὶ σὺδεμίαν προτεσταντικὴν δόξαν υἰοθετεῖ μὴ φερομένην ἐν αὐτῇ. τοῦθ' ὅπερ ἀναμφιβόλως συνέβη καὶ ἐν προκειμένῳ· δεύτερον δέ, ἐὰν τὰ συγγράμματα καὶ τὴν ἐν τῇ προτεσταντικῇ Εὐρώπῃ δρᾶσιν του καθόλου δὲν ἠθέλομεν σκοπήσει καὶ κρίνει ὑπὸ τὴν ἐνωτικὴν ἔποψιν, ἀφ' οὗ εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ Κριτόπουλος καὶ γράφων καὶ ἐνεργῶν ἀπέβλεπε καὶ ἐπεδίωκε τὴν προσέγγισιν τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας. καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἠπιώτερον καὶ συγκαταβατικώτερον μὲν διατυποῖ ἢ παντελῶς ἀπροσιωπᾷ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ παραβλάψῃ ταύτην, τὸναντίον δ' ἐξαιρεῖ πᾶν τὸ συντείνον εἰς ταύτην, ἀκριβῶς ὡς ἐπραξαν καὶ οἱ ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι ἐν ταῖς ἐνωτικαῖς συζητήσεσιν ἐν Βόννῃ (1874—1875), ἐν Λονδίῳ (1918—1931) καὶ ἐν τισὶ Συνεδρίοις τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησιαστικῆς κινήσεως, τῆς ὁποίας εἰς τῶν προδρόμων ἐγένετο πρὸ τριῶν αἰώνων ὁ ὀρθόδοξος ἐκείνους Θεολόγος καὶ Πατριάρχης. Πρὸς τοῦτοις δὲ ἴσως ἠλπιζεν ὁ Κριτόπουλος, ὅτι διὰ τῆς Ὁμολογίας του καὶ τῆς διὰ ταύτης καὶ ἄλλης δράσεώς του διαδόσεως τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας θὰ κατώρθου ν' ἀνακόψῃ τὴν πρὸς καινοτομίας, τὸν ἀτομισμόν, τὸν ὑποκειμενισμόν καὶ τὸν ὀρθολογισμόν ἀσυγκράτητον φερόντων Διαμαρτυρομένων, καὶ νὰ δείξῃ αὐτοῖς τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ὀρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἄγρυσαν ὁδόν, ὡς τοῦτο συνέβη ἔντως βραδύτερον διὰ τὸν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ὁμολογίας του μεταπεισθέντα Ἀδὰμ Ζοιρινιάδιον. Διὰ τοῦτο περιορίζεται ἐν τῇ Ὁμολογίᾳ νὰ ἐκθέσῃ ἀπλῶς τὰ ὀρθόδοξα δόγματα, καὶ νὰ τονίσῃ πρὸ πάντων τὰ ἐν οἷς συμφωνοῦσιν αἱ δύο Ἐκκλησίαι. ἀφίνων νὰ ἐννοηθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὰ ἐν οἷς διαφωνοῦσιν.

Ἐκ πάντων τῶν προειρημένων ἐξάγεται, ὅτι ἡ πολυετής ἐν Ἑσπερίᾳ διαμονὴ τοῦ Κριτοπούλου, καὶ ἰδίᾳ ἢ ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1622—1627 ἐπίσκεψις τῶν τριῶν κυριωτέρων κλάδων τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἤτοι τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ, τοῦ Λουθηρανισμοῦ καὶ τοῦ Καλβινισμοῦ, ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ, κύριον σκοπὸν εἶχεν, ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν καταστήσῃ γνωστὴν μεταξὺ τῶν Διαμαρτυρομένων τὴν ὑπ' αὐτῶν τότε ἄγνωστον σχεδὸν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν αὐτῆς, διαλύσῃ τὰς κατ' αὐτῆς συκοφαντίας τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἰδίᾳ, ὡς καὶ τὰς πεπλανημένας δοξασίας αὐτῶν τούτων τῶν Διαμαρτυρομένων, καὶ κερδήσῃ οὕτω τοὺς τελευταίους ὑπὲρ ταύτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ μελετήσῃ ἐκ τοῦ συνέγγυς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ λατρείᾳ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ζωῇ τὸν Προτεσταντισμόν, ἐρευνήσῃ τὰς ἀποκλίσεις καὶ διακροχὰς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου, ὡς καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἵρσεως καὶ τοῦ συμβιβασμοῦ αὐτῶν, καὶ ἐν γένει προσπαρσκευασθῇ τὸ ἔδαφος πρὸς προσέγγισιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ μελλοντικὴν, εἰ δυνατόν, ἔνωσιν αὐτῶν. Τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐπεδίωξε καὶ μέχρι τινὸς ἐπέτυχε, γραπτῶς τε καὶ προφορικῶς, διὰ συγγραφῶν καὶ ἀλληλογραφίας καὶ δημοσίων λόγων καὶ δογματικῶν συνδιαλέξεων καὶ συζητήσεων μετ' ἐπι-

φανῶν διαμαρτυρομένων θεολόγων. Ἡ φωτεινὴ δὲ αὕτη δρᾶσις του ἔχει πολλὰ τὰ κοινὰ πρὸς τὴν σύγχρονον ἡμῶν οἰκουμενικὴν ἐνωτικὴν κίνησιν τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς ὁποίας πρόδρομος ἐγένετο ὁ κλεινὸς ἐκεῖνος τῶν Ἀλεξανδρέων Πατριάρχης. Ἀλλ' ὡς σήμερον ἢ συνεννόησις καὶ πολλῶ μᾶλλον ἢ ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι δυσχερεστάτη, ὑπὸ τινων μάλιστα καὶ ὡς ἀδύνατος θεωρουμένη, καίτοι μεγάλα Ἐκκλησιαὶ ἐπισήμως καὶ δι' ἔλων τῶν συγχρόνων μέσων θηρεύουσι ταύτην, οὕτω καὶ κατὰ μείζονα δεδαιώς λόγον ἤτο αὕτη πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων δυσχερεστάτη καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀδύνατος, ἀφ' οὗ μάλιστα ἐπεχειρήθη ὑπὸ μόνου τοῦ Κριτοπούλου, ὑπὸ ἐξαιρετικῶς δυσμενεῖς συνθήκας καὶ ἄνευ τῆς ἀμέσου συνδρομῆς καὶ συνεργασίας τῆς ἐπισήμου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὡς δ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις πλείστοι ἐπιφανεῖς ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες καὶ θεολόγοι ἐγένοντο καὶ θὰ ἀξακολουθήσωσι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι γινόμενοι διαπρύσιοι κήρυκες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως, χωρὶς ἁμῶν καὶ νὰ ἐπιζήσωσι νὰ ἴδωσι ταύτην, οὕτω καὶ ὁ Ἕλληγ ἐκεῖνος Πατριάρχης καὶ θεολόγος δὲν ἤτο δυνατόν νὰ ἴδῃ πραγματοποιουμένην οὐδ' ἀπλῆν τινα προσέγγισιν Ὀρθοδοξίας καὶ Προτεσταντισμοῦ, ὑφ' ἧς μάλιστα προϋποθέσεις ἐνόει οὗτος ταύτην. Τὴν βᾶσιν ἁμῶν, ἐφ' ἧς ὁ Μητροφάνης Κριτόπουλος ἐτοποθέτησε τὸ ἔλον ζήτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως Ὀρθοδόξων καὶ Διαμαρτυρομένων, καὶ τὴν πρὸς ταύτην ἄγρυσαν ὁδόν, ἦν ἐκεῖνος ἔταμεν. ἠκολούθησεν ἔκτοτε ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μετὰ τῶν θεολόγων αὐτῆς μέχρι σήμερον καὶ ἀσφαλῶς θέλει ἀκολουθήσει καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπάνοδος εἰς τὸ ὑγιές.

Διὰ τοῦ καθιερωθέντος νέου τρόπου πανηγυρισμοῦ τῆς πρώτης Μαΐου ὡς ἐορτῆς τῆς ἐργασίας ἐπανήλθομεν εὐτυχῶς εἰς τὸν ὑγιᾶ τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι προκειμένου περὶ τοῦ ἐργάζεσθαι. Διότι τῇ ὀλεθρίᾳ ἐπιδράσει τοῦ ἀνατριπτικοῦ μίσματος εἶχε καταστήσει νὰ θεωρητῆι ἡ ἐργασία ὡς κατὰρα, οἱ δὲ ἐργαζόμενοι ὡς ἀπόκληροι τῆς κοινωνίας, ἰδεῶδες δὲ πρὸς ὃ πάντες ἔπρεπε νὰ κατατείνωσιν ἢ εἰς βάρος «τῶν ἄλλων» ἄνευ ἀποδόσεως ζωῆς. Ἡ ἡμέρα δὲ τῆς Πρωτομαγιάς, πεποικιλιμένη δι' ἀπεργιῶν καὶ ματιφέσιων, δὲν ἀπειτέλει ἢ μίαν ἐκ τῶν πολλῶν «εὐκαιριῶν» διαμαρτυρίας τῶν δυνατῶν, δῆθεν ἐργαζομένων, εἰς τοὺς ὁποίους ὀλίγον κατ' ὀλίγον οὐμουλοῦμενοι παρ' ὀλίγον νὰ προστεθῶσιν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ οἱ λεγόμενοι διανοούμενοι. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ σκέπτεσθαι, ἐξασκῶν ὀλεθρίαν ψυχολογικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν μαζῶν τῶν ἐργαζομένων, ἐγέμιζε τὴν ψυχὴν αὐτῶν πικρίας καὶ καθίστα τὴν ζωὴν των πράγματι μαρτυρικὴν. Ὑπὸ τὴν νέαν ἁμῶν πνοήν, ἢ ὁποία διακρίνει σήμερον τὴν καθόλου ἐθνικὴν ἡμῶν ζωὴν, ἢ πρώτη Μαΐου εἶναι ἡμέρα, καθ' ἣν ὑνεῖται ἡ ἐργασία ὡς δημιουργικὸς παράγων, ἀναδεικνύονται τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἠνωμένων ἐθνικῶν προσπαθειῶν, ἕκαστος δὲ συναισθάνεται ἑαυτὸν ὡς μέρος θετικῶς

δημιουργούντος συνόλου, πράγμα τὸ ὁποῖον τὸν πληροῖ ἱκανοποιήσεως καὶ χαρᾶς. Ἡ Ἐκκλησία, συγκαίρουσα ἐπὶ τῇ ἐπελθούσῃ μεταστροφῇ, δὲν ἔχει ἢ νὰ εὐχηθῇ, ὅπως ἐν τῇ συνειδήσει ἐκάστου τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ὁπωσδήποτε, εἴτε χειρονακικῶς εἴτε διανοητικῶς ἐργαζομένων, πρωτανεύη εὐλικρινῆς διάθεσις πρὸς τιμίαν ἐργασίαν καὶ οὕτως, ὅταν «ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται», τὸ μὲν ἔργον αὐτοῦ μείνῃ, ὡς ὑγιές, αὐτὸς δὲ ἀπὸ τοῦ δικαίου μισθαποδότου λάβῃ τὸν μισθόν, ὃν εἰργάσατο.

Κυρίως τὸ ποιόν.

Ἦρχισε συζητούμενον μέτρον κρατικῆς ἐνισχύσεως τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως ἐν Ἑλλάδι δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ εὐμενεῖς συνθήκας. Ἐπειδὴ οὖν τὸ βιβλίον, παρὰ τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἀξίαν, δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπιβλαβές, ἐὰν δὲν βασίζηται ἐπὶ τῶν αἰωνίων καὶ δεδοκιμασμένων ἠθικῶν ἀξιών, ἢ ἐκ μέρους τοῦ κράτους ἐπίσημος ὑποστήριξις δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι πρόκειται νὰ παρασχεθῇ μόνον εἰς τὸ καλὸν βιβλίον, καὶ δὴ, ἵνα σαφέστερον εἰπωμεν, εἰς τὸ ἠθικῶς ἐποικοδομητικόν, τὸ ὁποῖον, ἄλλως τε, ἔχει καὶ ἀνάγκην ὑποστηρίξεως. Διότι ἡ παροχὴ βοήθειας πρὸς πᾶν ἠθικὸν ἐξάμβλωμα ἢ παράφρον τερατούργημα δὲν χρειάζεται νὰ λεχθῇ, διὸ θὰ ἀποβῇ βλάβης μᾶλλον, ἢ ὕφελείας πρόξενος.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κατὰ τὴν διαγραφέντα ἐβδομάδα ἡ Ἱ. Σύνοδος συνήλθεν εἰς δύο τακτικὰ συνεδρία.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Πέμπτης, τῆς Ἱ. Συνόδου διασκευασμένης διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς χρησεούσης ἔδρας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀργολίδος καὶ κανονικῶν ψήφων γενομένων, ἐξελέγησαν διὰ τὸ τριπρόσωπον δελτίον οἱ ἀρχιμ. Ἰωάννης Παπασαράντος, Ἰωακείμ Σμυρνιώτης καὶ Σωφρ. Παπακυριακοῦ. Ἐκ τῶν ἰσῶν τούτων ἡ Α. Μ. ὁ Βασίλειος θὰ προκρίνῃ τὸν χειροτονηθόσον.

— Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως ὅπως, ὡς οἷον τε τάχιον, προβῇ εἰς τὴν ἐξεργασίαν τοῦ σχεδίου τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Νόμου, τὸ ὁποῖον εἶχε καταρτισθῆ κατὰ τὴν προλαβούσαν συνοδικὴν περίοδον.

— Διὰ τὴν κενωθεῖσαν θέσιν τοῦ πρωτοσυγκέλλου Πατρῶν προτάθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητρ. Πατρῶν κ. Ἀντωνίου ὁ Ἀρχιμ. Δημ. Θεοδόσης.

— Εἰς τὸν Σεβ. Μητρ. Τριφυλίας ἐχορηγήθη ἑπταήμερος ἄδεια μεταβάσεως εἰς Λάρισα, ὅπως μετασχη τῆς αὐτοῦ τελομένης πανηγύρεως τοῦ πολιούχου ἁγ. Ἀχιλλίου.

— Εἰς τοὺς Σεβ. Μητρ. Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Ἀνδρέαν καὶ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Θεόκλητον ἐχορηγήθη διὰ λόγους ὑγείας, εἰς τὸν πρῶτον μὲν δεκαπενθήμερος, εἰς δὲ τὸν δεύτερον μηνιαία ἄδεια.

— Εἰς τὸν Σεβ. Μητρ. Κεφαλληνίας κ. Γερμανόν, ἐλθόντα κατόπιν ἀδείας εἰς Ἀθήνας καὶ ἀσθενήσαντα, ἐχορηγήθη δεκαπενθήμερος πικράσις τῆς ἀδείας του.

— Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος παρακληθεὶς παρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Σώματος τῆς Ἀστυνομίας Πόλεως ὅπως τιμῆσθ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὴν ἐν Πατησίοις ἐορτὴν τοῦ Σώματος καὶ μὴ δυνθεὶς ἵνα μεταβῇ αὐτοπροσώπως, ἀπέστειλε δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν κ. ἀρχηγὸν καὶ πάντας τοὺς ἄνδρας τοῦ Σώματος τὰς πατρικὰς αὐτοῦ εὐχὰς.

— Συνήλθεν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἡρώφου τῆς Ἀγίας Λαύρας.

— Συνήλθον ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ, εἰς τὴν ἐτησίαν Γεν. Συνέλευσιν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πανοσιολογ. Πρωτο-

συγκέλλου Ἀρχιμ. κ. Γερβασίου τὰ Διοικ. Συμβούλια τῶν Ἑνορ. Φιλοπτώχων Ταμείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐξ ὀνόματος τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐκαιρέτισε τὴν Συνέλευσιν καὶ διεβίβασε τὰς πατρικὰς εὐχὰς ὁ πανοσιολ. Πρωτοσύγγελος, ὅστις καὶ παρέσχεν καταλλήλους πρὸς τὸ ἔργον τῆς φιλανθρωπίας ὁδηγίας καὶ συμβουλίας. Ὀμίλησεν εἰτα δι' ὀλίγον ὁ Ταμίας τοῦ Γεν. Φιλοπτώχων Ταμείου κ. Ἀλ. Γιαλούρης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Γραμματεὺς καὶ Λογιστὴς κ. Τ. Λεοντόπουλος ἀνέγνωσε τὴν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ἔκθεσιν ὡς καὶ τὰ κατὰ τὸ λήξαν οἰκονομικὸν ἔτος πραγματοποιηθέντα ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ τε Γενικοῦ καὶ τῶν Ἑνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, πίναξ τῶν ὁποίων δημοσιευθήσεται προσεχῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

— Ἐν τῇ Μεγ. Αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἐποιήσατο τὴν ἐναρξιν τῶν παραδόσεων αὐτοῦ ὁ τακτικὸς καθηγητὴς τῆς γενικῆς βιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Θερασύβουλος Βλησίδης μὲ θέμα: «τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ψυχῆς ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς σημερινῆς βιολογίας». Ἐξ ὀνόματος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου παρέστη ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ταλαντίου.

— Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος «Παρνασσός» ἐόρτασεν ἐν τῇ μεγάλῃ Αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου, ἐνώπιον πυκνῆς καὶ ἐκλεκτῆς ἀσπυρίας, τὴν συμπλήρωσιν πενήκοντα ἐτῶν φιλολογικῆς καὶ συγγραφικῆς δράσεως τοῦ ἐκλεκτοῦ μέλους τοῦ Συλλόγου καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Γρηγ. Ξενοπούλου. Ἐξ ὀνόματος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου παρέστη καὶ διεβίβασεν εὐχὰς καὶ συγχαρητήρια ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ταλαντίου.

— Κατὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς τῶν Βαίων ἐγένετο ἡ κατ' ἔτος τελομένη σεμνὴ τελετὴ τῆς ἐπενδύσεως ὄρφανῶν παιδίων ὑπὸ τοῦ τμήματος «Ὀρφανῶν» τοῦ ἐν Ἀθῆναις Συλλόγου «οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι». Ἐφέτος παρεσχέθησαν καινούργιες ἐνδυμασίαι καὶ ὑποδήματα εἰς 100 ὄρφανα ἄπορα παιδιά. Τὴν τελετὴν ταύτην ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Βρεσθῆνης κ. Γερμανός, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσάνθου, τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τοῦ Συλλόγου καὶ πολλοὶ ἄλλοι εὐσεβεῖς καὶ φιλάνθρωποι. Ἡ ἐορτὴ διεξήχθη ὡς συνήθως ἐν τῇ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου αἰθούσῃ τῶν διαλέξεων τοῦ Συλλόγου.

— Ὡσαύτως ἡ ἐφορεία τοῦ τμήματος «ἀποφυλακίσεων» τοῦ αὐτοῦ συλλόγου διεμοίρασεν ἐσφραγισμένα εἰς πτωχοὺς καὶ κρατούμενους εἰς τὰς φυλακὰς Συγγροῦ καὶ εἰς μικρὰ παιδιά κρατουμένων γυναικῶν εἰς τὰς φυλακὰς Ἀβέρωφ φορηματάκια καὶ γλυκύσματα, ἢ δὲ ἐφορεία τοῦ τμήματος «παρηγορητῶν» κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα διένειμεν ἐν τῷ Ἰδρυματι χρηματικὰ βοηθήματα εἰς 130 ἄπορους.

— Κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα, ἐντολῇ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκόρων κ. Ἀγαθαγγέλου καὶ μεριμνῆ τῶν αἰδῶν. ἐφημερίων τῆς πόλεως Χανίων, συνελέγησαν κουλουράκια καὶ πασχάλινά ἀνάγ, τὰ ὅποια διενειμήθησαν εἰς τοὺς φυλακισμένους. Ἐπίσης κατὰ τὴν Μ. Παρασκευὴν διενεργήθη ὁ ἐτήσιος ἔρανος τοῦ Ταμείου Ἐλεημοσύνης τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Κυδωνίας καὶ Ἀποκόρων, ὅστις κατέστησε δυνατὸν νὰ διανεμηθῶσιν ἀρετὰ βοηθήματα κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα εἰς τὴν φανεράν καὶ κρυφὴν πενίαν τῆς πόλεως Χανίων Κρήτης.

— Ἐνώπιον τοῦ ἐν Ἀθῆναις Πρωτοδικείου ἠνοίχθη ἡ διαθῆκη τοῦ Ἀθαν. Μ. Λιβανίου, δι' ἧς ὁ διαθέτης κατέλιπε μεταξὺ ἄλλων καὶ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος (Ἀχαρνῶν), 50.000 ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων (Βρεφοκομείου), 15.000 ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγ. Παρασκευῆς ἐν Λαυραίῳ 10.000 ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας ἐν Καρύστῳ 10.000 καὶ ὑπὲρ τοῦ ναοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐν Σερίφῳ 15.000.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

Ὁ ἀπὸ τινων ἡμερῶν παρεπιδημῶν ἐν Κωνσταντινπόλει γερμανὸς ἐπίσκοπος Dr Heckel, Διευθυντὴς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Γραφείου τῆς Γερμανικῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας ἐπισκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βενιαμίν, γενόμενος δεκτὸς μετὰ τῶν ἀνηκουσῶν τιμῶν.

ΕΙΣΦΟΡΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ

Ἐν συνεχείᾳ τῶν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ δημοσιευθεισῶν εἰσφορῶν ὑπὲρ τοῦ διενεργουμένου ἔρανου ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου προσέφερον καὶ οἱ κάτωθι τὰ ἑναντι ποσά.

Ἡ Α.Ε. Λαναρά-Κύρτση	30.000	Ὁ κ. καὶ ἡ κ Δούλη	5.000
Τὸ Ταμεῖον Συντάξεως Νομικῶν	25.000	Ὁ κ. Στεφ. Ἰ. Περματζόγλου	5.000
Τὸ Σ.Ε.Μ.	20.000	Ἡ Ἐμπορικὴ Τράπεζα	5.000
Τὸ Ταμεῖον Συντάξεως Προσωπικοῦ Σ.Ε.Κ.	20.000	Τὸ Τ.Σ.Α.Υ	5.000
Ὁ κ. Στέφανος Δέλτας	10.000	Ἡ Κοινότης Κερατέας	5.000
Ἡ Διαχειρ. Ἐπιτροπὴ Κληροδ. Ρακτιδῶν	10.000	Ἡ Κοινότης Ν. Σμύρνης	5.000
Ὁ κ. Σπ. Κρισζώτης	10.000	Κλωστήρια Τεγοπούλου	4.000
Οἱ Σ.Π.Α.Π	10.000	Ἡ Α.Ε. Προμηθεὺς	3.000
Ἡ Ἀ. Βιομ. Ἐταιρεία Ἐρμῆς	10.000	Ὁ κ. Δ. Κουλούκης	3.000
Ἡ Ἀθηναϊκὴ Λέσχη	10.000	Ἀνώνυμος	3.000
Ἡ Ἀ. Ἐταιρεία Πειραιϊκῆ-Πατραϊκῆ	10.000	Ἡ Ἐνωσις τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀσφ. Ἐτ.	3.000
Ἀνώνυμος	10.000	Ἡ Κοινότης Μαρκοπούλου	2.519
Ἡ Κοινότης Καλαφατίου Ρουμανίας	7.000	Ὁ Ἰατρικὸς Σύλλογος	2.200
Ζαρίφης Εὐγενίδης & Σία	6.000	Ὁ κ. Σ. Δ. Σαλταφέρης	2.090
Ὁ κ. Δημήτριος Μάξιμος	5.000	Ὁ κ. Β. Εἰθιμίου	2.000
Ὁ κ. Κ. Λαδάκης	5.000	Ὁ κ. Ἰ. Σ. Ἰωαννίδης	2.000
Ἡ Ἀ. Ἐταιρεία Χαρίλαος καὶ Κανελόπουλος	5.000	Ὁ κ. Χ. Στάμος	2.000
Ἡ Ἀν. Ἐτ. Ὑδάτων	5.000	Τὸ Ταμεῖον Πρανοίας Σ.Π.Α.Π.	2.000
Τὸ Ταμεῖον Συντάξεως Μηχανικῶν	5.000	Ὁ κ. Γ. Ἀνδρεάδης	2.000
Ὁ κ. Ν. Δινάρδος	5.000	Ἡ Κοινότης Ὑμηττοῦ	2.000
Ὁ κ. Γεώργιος Ἰ. Περματζόγλου	5.000	Τὸ Οἰνολογικὸν Ἔργαστ.	2.000
Ὁ κ. Α. Χαροκόπος Β. Π.	5.000	Ἀνώνυμος	1.638
Ὁ Σύλλογος Ὑπαλλήλων Τραπ. Ἑλλάδος	5.000	Ὁ κ. Ἰ. Α. Ἀθανασάκης	1.500
Ἡ Ε.Τ.Μ.Α.	5.000	Ὁ Σύλλογος Ἁγίου Δημητρίου	1.500
		Ἡ Κοινότης Ἀναδούσου Ἀττικῆς	1.270
		Ὁ κ. Χατζάκης (Δοκίμου)	1.092
		Ὁ κ. Διον. Μεταξᾶς	1.020

Ἄνὰ 1000 δραχμ. οἱ κ.κ. Θ. Ζερβός, Ἀσημ. Θρ. Ζαίρης, Μ. Τσάλης, Κ. Ζαγγράφης, Κ. Κυριακός, Α. Φωτιάδης, Κ. Φωτιάδης, Α.Κ. Γ. Μηλιώνης, Π.Κ. Μπάκου, Γ. Ἀμοργῆς, Α.Ε. Σίγγερ, Σ. Καραπάνος, Ἐλένη Σταματοπούλου, Ἐνωσις Ἰθακησίων, Α. Παπακωνσταντίνου, Δημ. Πέτρου, Δημ. Χατζίσκος εἰς μνήμην Σπ. Μερκούρη, Ἐπαγγελματικὸν Ἐπιμελητήριον Τουριστικῶν Ξενοδοχείων, Ἐμπορικὸν καὶ Βιομ. Ἐπιμελητήριον, Ταμεῖον Ἰδιοκτητῶν Αὐτοκ. Λεωφ., Ἐνωσις Ἑλλήνων Χημικῶν, Κοινότης Ταυρῶν, Κοινότης Ν. Χαλκηδόνος, Κοινότης Ἀσπροπόργου, Τράπεζα Λακωνίας, Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον, Ταμεῖον Προν. Λεωφ.

Ἄνὰ 800 δραχμ. οἱ κ.κ. Α. Δαγιάτατος, Ἰ. Π. Ἡλιόπουλος, Θεοδ. Γαργαροπούλου, Εἰς μνήμην Ἰωαν. Κούλη, Παν. Γ. Ἐξάρχος, Ἰερὸς Μιχ. Τσουγκράνης, Ἀλεξ. Φωτεινός, Δ. Μιχαλιτσάνος, Ν. Σπυράτος, Π. Προσετόπουλος, Κ.Π.Μ., Λ. Βότσης, Εὐγ. Κουροπούλου, Χ. Δρουσινός, Ἰ. Λυκούρης, Ν. Μελάς Ἰωαν. Πουρναράς, 15ῃ Ἀστ. Κ. Δ. Λεωφ. 14ῃ Α.Κ.Δ. Λεωφ., Κοινότης Ἀγ. Δημητρίου, Κοινότης Βούλας, Ε.Α.Π.Α., Ἰατρικὸς Σύλλογος Δομοκοῦ, Ἰωαν. Στ. Ἰωαννίδης, Κοινότης Ζωγράφου, Σωκρ. Ἰωσηφόγλου, 5ῃ Ἀστ. Κ. Δ. Λεωφ., Ἐλαιουργία τῆς Ἑλλάδος, Ἀντ. καὶ Ἐλ Καλοδοκασεῖα, Ἀνώνυμος.

Ἄνὰ 300 δραχμ. οἱ κ.κ. Κ. Καρανίκας, Ν. Μαρουλιανός, Ἀνώνυμος, Ἐδανθία Κατσικῆ, Κοινότης Καματεροῦ.

Ἄνὰ 200 δραχμ. οἱ κ.κ. Γ. Στρατηγόπουλος, Παρ. Λογοθέτου, Μαρία Βάλτσου, Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Μ. Νεαμονιάνης, Π. Πετρόπουλος, Π. Ρούσης, Ἀ. Ἰ. Σμπαρούνης, Χρ. καὶ Μαρία Ἀραπάκη, Πηνελόπη Ἰατροῦ, Ἀνώνυμος, 12ῃ Α.Κ. Διεύθυνσις Λεωφ., Ἐταιρ. Τσιμέντων Ἡρακλῆς, μικρότερα δὲ ποσὰ προσέφερον πλείστοι ἄλλοι. Οἱ ἔρανοι συνεχίζονται.

- Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α -

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Σπάρτης.

Συνφθὰ τῷ ἄρθρῳ 87 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 1369 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ὅπως μέχρι τῆς 20 Μαΐου 1939 υποβάλωσι μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις υποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς Διακόνου διὰ τὴν ἐνορίαν τοῦ χωρίου Σηροκάμπι τοῦ τέως Δήμου Φάριδος. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 29 Ἀπριλίου 1939.

† Ὁ Σπάρτης Διονύσιος

Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 65 παρ. 2 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 1369 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημεριῶν» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν χρεούσταν θέσιν τακτικῆς ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Μπεξιοῦλας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον υποβάλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα μας τὰ ὑπὸ τῷ ἄρθρῳ 68 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν προκειμένου ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν υποψηφίων διὰ τὴν ἀνω ἐνορίαν. Ἐν Καρδίτῃ τῇ 3 Μαΐου 1939.

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φανλλων Ἰεζεκιήλ

Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης

[1]

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 66 καὶ 68 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ νόμου 1369/1938 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς χρεουούσας θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν 1) Ἁγίου Πανταλεήμονος (τῆς πόλεως Φλωρίνης) καὶ 2) Ἁγίου Νικολάου (τῆς πόλεως Φλωρίνης) πτυχιούχους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης ἢ ἐτέρας ὁμοειδοῦς ἢ χειροτονημένους πτυχιούχους οἰασθῆποτε Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς κ.λ.π. ὅπως ἄνωθεν μὲν υποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν, ἀναφέρουσαν καὶ τὸν βαθμὸν τῶν σπουδῶν καὶ τὸ εἶδος τοῦ πτυχίου αὐτῶν, ἐντὸς δὲ μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τοῦ παρόντος υποβάλωσι τὰ σχετικὰ νόμιμα πιστοποιητικὰ. Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 20 Ἀπριλίου 1939. † Ὁ Φλωρίνης Βασίλειος.

Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους

Καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα τοῦ ἄρθρου 66, παραγρ. 2 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 1369/38 περὶ ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν, διὰ πόλιν ἔχουσαν πληθυσμὸν μέχρι 40.000 κατοίκων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς σήμερον υποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 68 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ, καθὼς καὶ πιστοποιητικὸν περὶ κοινωνικῶν φρονημάτων, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 2832/17-1-39 ἐγκύκλιον τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νὰ προθῶμεν εἰς τὴν ἀνάδειξιν υποψηφίου ἱερέως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς χρεουούσης ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Ἀναλήψεως. Ἐν Κατερίνῃ τῇ 20ῃ Ἀπριλίου 1939. † Ὁ Μητροπολίτης Κίτρους Κωνσταντίνος

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ ἀνταλλάσσοντες Περιοδικὰ, Βιβλία καὶ παντὸς εἶδους ἔντυπα, ν' ἀποστέλλωσι τὰυτα εἰς τὸ ἔξῃς εἰς τὴν κάτωθι διεύθυνσιν (Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὁδὸς Φιλοθέης ἀριθ. 19, Ἀθήνας).

ΕΠΙΣΗΜ τὰ παντὸς εἶδους ἐμβάσματα, συνδρομαὶ κλπ. ὑπὲρ τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησία», δεόν ν' ἀποστέλλωνται διὰ ταχ. ἐπιταγῆς εἰς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Δελτίου κ. **Κωνστ. Γ. Μπώνην**, Γραφεῖα Περιεδικοῦ «Ἐκκλησία» ὁδὸς Φιλοθέης ἀριθ. 19, Ἀθήνας.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΗΣ

Τύποις «Φοίνικος», ὁδὸς Λεοννάτου 4 - Τηλ. 54-229